

Tantárgyi tematika és félévi követelményrendszer

Magyar történelem szeminárium 1. TRO 1014L (A középkori Magyarország etnikai viszonyai) Dr. Gulyás László Szabolcs

Féléves tematika:

1. A Kárpát-medence népei a honfoglalás előtt és a honfoglaló magyarság etnikai összetétele (a honfoglaló magyarokkal beköltözött keleti népek)
2. Magyarország népei a XI. században
- 3-4. A székely eredetkérdés I–II.
5. Besenyők a középkori Magyarországon
6. ZH
7. A kunok és a jászok a középkori Magyarországon
8. Zsidók és mohamedánok a középkori Magyarországon
9. Szlávok a Középkori Magyarországon
10. A német betelepülés és a magyarországi németség a középkorban
11. Latin betelepülők a középkori Magyarországon
12. A román betelepülés
13. ZH
14. Értékelés, javítás.

A foglalkozásokon történő részvétel:

- A gyakorlati foglalkozásokon a részvétel kötelező. A félévi hiányzás megengedhető mértéke részidős képzésben a tantárgy konzultációs óraszámának egyharmada. Ennek túllépése esetén a félév nem értékelhető (TVSz 8.§ 1.).

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

Az értékelés alapja 1 zárthelyi dolgozat (egyéni megbeszélés alapján a vizsgaidőszakban), amely a járványhelyzet függvényében szóban vagy írásban kerül megrendezésre, valamint egy szemináriumi dolgozat beküldése 2022. január 15-ig a gulyaslsz@freemail.hu email címre.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

A konzultáción való aktív részvétel.

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegy a zárthelyi dolgozat és a beadandó szemináriumi dolgozat osztályzatainak számtani átlaga alapján tevődik össze. Amennyiben a két osztályzat közül valamelyik elégtelen, a féléves jegy is elégtelen.

Felhasználható szakirodalom:

-Összefoglalóul mindenkinek ajánlott szakirodalom: Kristó Gyula: Nem magyar népek a középkori Magyarországon. Bp., 2003.

-Számos, középkori adatot hoz továbbá: Ács Zoltán: Nemzetiségek a középkori Magyarországon. Bp., 1996.

https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/nemzetisegek_a_tortenelmi_magyarorszagon/pages/000_konyveszet.htm

-A magyarság eredetének a forrásokban való megjelenése kapcsán: Halmágyi Miklós: Középkori eredetmondák. Gondolatok magunkról és másokról (jegyzet). Szeged, 2014.

<http://www.belvedere.meridionale.hu/letolt/halmagyimiklos-eredetmondak-jegyzet-2014.pdf>

-A 12. századi, különféle etnikumú beköltözőkre általánosságban lásd Gyémánt Richárd: Magyarország népesedéstörténete a 12. században. Szeged, 2007. http://acta.bibl.u-szeged.hu/37933/1/juridpol_070_fasc_004.pdf

1. A Kárpát-medence népei a honfoglalás előtt és a honfoglaló magyarság etnikai összetétele (a honfoglaló magyarokkal beköltözött keleti népek)

-Ács Zoltán: Nemzetiségek a középkori Magyarországon. Bp., 1996. (Az első két fejezet)

https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszag_i_nemzetisegek/nemetek/nemzetisegek_a_tortenelmi_magyarorszagon/pages/000_konyveszet.htm

-Kristó Gyula: A magyar állam megszületése. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 8. Szeged, 1995. 129-227.

-Takács Miklós: A 10. századi magyar szláv viszonyról és a honfoglaló magyarok életmódjáról. (Néhány megjegyzés Kristó Gyula: A magyar állam megszületése című könyvéről.) Századok 131 (1997) 168–214.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_1997/?pg=169&layout=s

-Olajos Teréz: A Kárpát-medence népei a honfoglalás előtt. In: Árpád előtt és után. (Tanulmányok a magyarság és hazája korai történetéből). Szerk. Kristó Gyula és Makk Ferenc. Szeged könyvek 2. Szeged, 1996. 9-20.

-Szabados György: Vázlat a magyar honfoglalás Kárpát-medencei hátteréről. In: Népek és kultúrák a Kárpát-medencében. Tanulmányok Mesterházy Károly tiszteletére. Szerk. Bollók Ádám – Gergely Katalin – Kolozsi Barbara – Pető Zsuzsa– Szenthe Gergely. Bp., 2016. 629–648. http://real.mtak.hu/46728/1/Szabados_2016_Mesterhazy_75_kotet_u.pdf

-Tóth Sándor László: Levédiától a Kárpát-medencéig. Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 14. Szeged, 1998. 61-95.

-Halmágyi Miklós: A magyarság nevei. In: Uő.: Középkori eredetmondák. Gondolatok magunkról és másokról (jegyzet). Szeged, 2014. 96–104.

<http://www.belvedere.meridionale.hu/letolt/halmagyimiklos-eredetmondak-jegyzet-2014.pdf>

-Katona-Kiss Attila: A Bolgár Kánság és a Kárpát-medence a IX. században. Hadtörténelmi Közlemények 123 (2010) 168–214.

https://www.academia.edu/4061472/A_Bolg%C3%A1r_K%C3%A1ns%C3%A1g_%C3%A9s_a_K%C3%A1rp%C3%A1t-medence_a_IX._sz%C3%A1zadban._Hadt%C3%B6rt%C3%A9nelmi_K%C3%B6zlem%C3%A9nyek_CXXIII_1_2_2010_168_214

- Juhász Péter: A steppe országútján a Kárpát-medencébe: Hóditók és meghódítottak. In: „A tudomány ekként rajzolja világát”. Irodalom, történelem és nevelés metszetei I. Tanulmánykötet. Szerk. Fodor József Péter – Mizera Tamás – Szabó P. Katalin. Bp.–Eger, 2019. 96–146.

https://www.academia.edu/39670695/Juh%C3%A1sz_P%C3%A9ter_A_steppe_orsz%C3%A1g%C3%BAtj%C3%A1n_a_K%C3%A1rp%C3%A1t-medenc%C3%A9be_On_the_Highway_of_the_Steppe_Conquerors_and_conquered

2. Magyarország népei a XI. században

- Kniezsa István: Magyarország népei a XI. században. In: Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján. Szerk. Serédi Jusztinián. II. Bp., 1938. 365-472. vagy Uó: Magyarország népei a XI. században. Kisebbségkutatás könyvek. Bp. 2000. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Konyvek_351537_2/?pg=372&layout=s
- Kristó Gyula: A fekete magyarok és a pécsi püspökség alapítása. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica 82 (1985) 11-16. vagy Uó: Írások Szent Istvánról és koráról. Szeged, 2000. 79-87. http://acta.bibl.u-szeged.hu/2722/1/historica_082_011-017.pdf
- Kristó Gyula: Magyarország népei Szent István korában. Századok 134 (2000) 3-44. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_2000/?query=Szent%20J%C3%A1nos&pg=8&layout=s
- Kristó Gyula: Etnikai viszonyok Magyarországon Szent István korában. Kisebbségkutatás 9 (2000) 398-406. <https://epa.oszk.hu/00400/00462/00007/3.htm>
- Langó Péter: A Kárpát-medence 10. századi emlékanyagának kutatása mint nemzeti régészet. Kutatástörténeti áttekintés. Korall 24-25 (2006) 89-117. <http://epa.oszk.hu/00400/00414/00017/pdf/089lango.pdf>
- Hoffmann István – Tóth Valéria: A nyelvi és az etnikai rekonstrukció kérdései a 11. századi Kárpát-medencében. Századok 150 (2016) 257–318. http://mnynk.unideb.hu/publikaciok/hi_tv_szazadok.pdf

3-4. A székely eredetkérdés I-II.

- Kordé Zoltán: A székelykérdés története. Múzeumi füzetek 4. Székelyudvarhely, 1991. <https://mek.oszk.hu/02200/02254/02254.htm>
- Kordé Zoltán: A székely eredetkérdés az újabb kutatások tükrében. Aetas 1993. 3. sz. 21-39. http://acta.bibl.u-szeged.hu/40573/1/aetas_1993_003_021-039.pdf
- Kordé Zoltán: Gondolatok a székely eredetkérdésről. Aetas 1997. 2-3. sz. 7-31. http://www.aetas.hu/aetas_1993_003.pdf
- Benkő Elek: A székelyek betelepülése Erdélybe. In: Történelmünk a Duna-medencében. Szerk. Dávid Gyula. Kolozsvár-Temesvár, 1998. 50-65.
- Sinkovics Balázs: Megjegyzések a székelyek volgai bolgár származásáról. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 137–147. <https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=0&layout=s>
- Kristó Gyula: A székelyek őstörténetéről. In: Historia manet. Demény Lajos Emlékkönyv. Szerk. Violeta Barbu – Tüdős S. Kinga. Bucuresti, 2001. 227-236.
- Kristó Gyula: A korai Erdély (895-1324). Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 18. Szeged 2002. 173-189.
- Kristó Gyula: A székelyek eredete. Bp. 2002.
- Györffy György: A székelyek eredete és településük története. In: Erdély és népei. Szerk. Mályusz Elemér. Bp., 1941. 37-86. http://adatbank.transindex.ro/html/alcim_pdf8614.pdf
- Moór Elemér: A honfoglaló magyarság megtelepedése és a székelyek eredete. Szeged, 1944. https://mtda.hu/books/moor_elemer_a_honfoglalo_magyarsag_megtelepulese.pdf

- Sófalvi András: Sófalvi András: Sóvidék a középkorban. Fejezetek a székelység középkori történelméből. Székelyudvarhely, 2005. <http://www.hrmuzeum.ro/Allomanyok/sovidek.pdf>
- Sófalvi András: A székelység szerepe a középkori és fejedelemség kori határvédelemben. Erdélyi Múzeum 74 (2012) 3–22. https://www.academia.edu/6209609/A_sz%C3%A9kelys%C3%A9g_szerepe_a_k%C3%B6z%C3%A9pkori_%C3%A9s_fejedelems%C3%A9g_kori_hat%C3%A1rv%C3%A9delemben
- Sinkovics Balázs: Megjegyzések a székelyek volgai bulgár származásáról. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 138–147. <https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=138&layout=s>
- Klima László: A székelyek nevééről. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 148–160. <https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=149&layout=s>
- Kordé Zoltán: A székelység története a szék-rendszer megszilárdulásáig. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 161–172. <https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=162&layout=s>

5. Besenyők a középkori Magyarországon

- Pálóczi Horváth András: Besenyők, kunok, jászok. Bp., 1989. 7-33.
- Györffy György: A magyarság keleti elemei, Bp., 1990. 94-191.
- Kordé Zoltán: Magyarországi besenyők az Árpád-korban. Acta Universitas Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica 90 (1990) 3-21. http://digit.bibl.u-szeged.hu/00000/00016/00090/historica_090.pdf
- Kovács Attila: A 10. századi besenyő törzsszervezet és szállásterület problémáinak újragondolása. Belvedere Meridionale 23 (2011) 34–57. http://acta.bibl.u-szeged.hu/5325/1/belvedere_2011_004_034-057.pdf
- Zimonyi István: besenyők, Tóth Sándor László: besenyő-magyar kapcsolatok. In: KMTL 99-100, 100-101.
- Pálóczi Horváth András: Nomád népek a kelet-európai steppén és a középkori Magyarországon. In: Zúduló sasok. Új honfoglalók – besenyők, kunok, jászok – a középkori Alföldön és a Mezőföldön. (Gyulai katalógusok 2.) Szerk. Havassy Péter. Gyula, 1996. 9–19. <http://mek.oszk.hu/07500/07579/07579.pdf>
- Galamb György: Megjegyzések Querfurti Brúnó besenyők közötti térítési kísérletéhez. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 181–185. <https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=182&layout=s>
- Tatár Sarolta: Az árpási besenyők gazdasági viszonyai. In: Adalékok az adózás történetéhez. Szerk. Horváth Attila – Galambos István – Marschal Adrienn. (TITE Könyvek 4) Bp., 2014. 1–15. https://www.academia.edu/6399426/Az_%C3%A1rp%C3%A1si_beseny%C5%91k_gazdas%C3%A1gi_vizonyai_The_Economic_Conditions_of_the_Pechenegs_of_%C3%81rp%C3%A1s
- Kovács Szilvia – Zimonyi István – Hatházi Gábor – Pálóczi Horváth András – Lyublyanovics Kyra – Marcsik Antónia: Török nyelvű népek a középkori Magyar Királyságban. (Altajisztikai tankönyvtár 6.) Szeged 2016 (A vonatkozó részek!) http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/17410/1/Torok_nyelvu_nepek_a_kozepkori_Magyar_Ki.pdf

6. A kunok és a jászok a középkori Magyarországon

- Pálóczi Horváth András: Besenyők, kunok, jászok 34-104.
- Pálóczi Horváth András: Nomád népek a kelet-európai steppén és a középkori Magyarországon. In: Zúduló sasok. Új honfoglalók – besenyők, kunok, jászok – a középkori Alföldön és a Mezőföldön. (Gyulai katalógusok 2.) Szerk. Havassy Péter. Gyula, 1996. 19–36.
<http://mek.oszk.hu/07500/07579/07579.pdf>
- Pálóczi Horváth András: Településtörténeti kutatások a középkori kun szállásterületen. In: „Kun-kép”. A magyarországi kunok hagyatéka Tanulmányok Horváth Ferenc 60. születésnapja tiszteletére. Szerk. Rosta Szabolcs. Kiskunfélegyháza, 2009. 217–232.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BACS_Sk_2009_Kun_kep/?pg=218&layout=s
- Selmeczi László: A jászok betelepülése a régészeti leletek tükrében. In: Nomád népek a kelet-európai steppén és a középkori Magyarországon. In: Zúduló sasok. Új honfoglalók – besenyők, kunok, jászok – a középkori Alföldön és a Mezőföldön. (Gyulai katalógusok 2.) Szerk. Havassy Péter. Gyula, 1996. 69–80.
<http://mek.oszk.hu/07500/07579/07579.pdf>
- Selmeczi László: A jászok társadalma a 13–16. században. In: Változatok a történelemre: tanulmányok Székely György tiszteletére. (Monumenta historica Budapestinensia; vol 14). Szerk. Erdei Gyöngyi – Nagy Balázs. Bp., 2004. 187–201.
<http://mek.oszk.hu/09300/09311/09311.pdf>
- Györffy György: A magyarság keleti elemei 274–315.
- Langó Péter: A jászok etnogenezise és korai története. In: Szállástól a mezővárosig. Tanulmányok Jászfényszaru és a Jászság múltjából. Szerk. Langó Péter. Jászfényszaru, 2000. 83-109.
- Fejős Barbara: Az alán és az ász név összefüggése a középkori forrásokban. In: A Kárpát-medence és a steppe. Szerk. Márton Alfréd. Magyar Őstörténeti Könyvtár 14. Bp., 2001. 7–14.
<https://www.szaktars.hu/balassi/view/marton-alfred-a-karpat-medence-es-a-steppe-2001/?pg=15&layout=s>
- Kovács Szilvia: A kunok története a mongol hódításig (Doktori értekezés). SZTE, Szeged, 2012. (kézirat) https://doktori.bibl.u-szeged.hu/1749/1/Kovacs_Szilvia_PhD.pdf
- Kosza László – Nyitrai István: jászok; Pálóczi Horváth András: kun nemzetségek; Kristó Gyula – Márton Alfréd: kunok; Pálóczi Horváth András: Kunország, Kunság, kun székek, kun viselet. In: KMTL 301., 383-384., 384., 384-385., 385., 386.
- Kovács Szilvia – Zimonyi István – Hatházi Gábor – Pálóczi Horváth András – Lyublyanovics Kyra – Marcsik Antónia: Török nyelvű népek a középkori Magyar Királyságban. (Altajisztikai tankönyvtár 6.) Szeged 2016 (A vonatkozó részek!) http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/17410/1/Torok_nyelvu_nepek_a_kozepkori_Magyar_Ki.pdf

7. Zsidók és mohamedánok a középkori Magyarországon

- Czegléd Károly: Az Árpád-kori mohamedánokról és neveikről. In: Névtudományi előadások a II. Névtudományi konferencián. Nyelvtudományi értesítő 70. Bp., 1970. 254-259. vagy Uő: Magyar őstörténeti tanulmányok. Bp., 1985. 99-104.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MTAKonyvtarKiadvanyai_BORA_03/?pg=114&layout=s

-Kumorovitz Lajos Bernát: Szent László vásártörvénye és Kálmán király pecsétes cartulája. In: Athleta patriae. Tanulmányok Szent László történetéhez. Szerk. Mezey László. Hungaria Sacra I. Bp., 1980. 83-109.

-Langó Péter: Ladány, Varsány, Oszlár. Keleti néptörödékek és a korai helynevek kapcsolata. Limes 3 (2003) 39–54.

[http://arpad.btk.mta.hu/images/e-](http://arpad.btk.mta.hu/images/e-konyvtar/Lang_Pter_Ladny_Varsny_Oszlr_Keleti_nptredkek_s_a_korai_helynevek_kapcsolata.pdf)

[konyvtar/Lang_Pter_Ladny_Varsny_Oszlr_Keleti_nptredkek_s_a_korai_helynevek_kapcsolata.pdf](http://arpad.btk.mta.hu/images/e-konyvtar/Lang_Pter_Ladny_Varsny_Oszlr_Keleti_nptredkek_s_a_korai_helynevek_kapcsolata.pdf)

-Szűcs Jenő: Két történelmi példa az etnikai csoportok életképességéről. In: Magyarorsággutató 1987. A Magyarorsággutató Csoport évkönyve. Főszerk. Juhász Gyula. Szerk. Kiss Gy. Csaba. Bp., 1987. 11-27. (A cikknek a HOLMI 2008-as évfolyamában közölt változata elérhető: <http://www.holmi.org/2008/11/szucs-jeno-ke-tortenelmi-pelda-az-etnikai-csoportok-életkepessegerol>

-Kubinyi András: A magyarországi zsidóság története a középkorban. Soproni Szemle 49 (1995) 2-27. http://epa.oszk.hu/01900/01977/00187/pdf/EPA01977_Soproni_Szemle_1995-xlix-1.pdf

- Szabó László: Megjegyzések a böszörmények kérdéséhez. A Hajdúböszörmény határában talált Árpád-kori falu régészeti leletei alapján. In: A Debreceni Déri Múzeum évkönyve 2002–2003. Szerk. Sz. Máthé Márta – Magyarai Márta. Debrecen, 2003. 73–108.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_HAJB_DERI_2002_2003/?pg=74&layout=s

- Mesterházy Károly: Izmaeliták, böszörmények, volgai bolgárok. A Hajdúsági Múzeum évkönyve I. Szerk. Bencsik János. Hajdúböszörmény, 1973. 37–48.

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_HAJB_HajMuzEK_1973_01/?pg=38&layout=s

-Mislovics Erzsébet: Vázlatok a középkori és 18. századi magyarországi zsidóság történetéből. Szőlőbirtoklás és borkereskedelem. Aetas 24 (2009) 139–155.

http://epa.oszk.hu/00800/00861/00047/pdf/aetas_2009-04_139-155.pdf

-Haraszi György: A magyarországi zsidóság rövid története a kezdetektől az ortodoxia és neológia szétválásáig. PhD disszertáció. Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem. Budapest, 2004. (kézirat) 2–48. <https://www.or-zse.hu/phd/haraszti-doktori.pdf>

-Márton Alfréd: izmaeliták; Harmatta János: kálizok; Schweitzer József: zsidók; Jánosi Monika: zsidó törvények. In: KMTL 298., 314., 749-750.

8. Szlávok a Középkori Magyarországon

-Kristó Gyula: Oroszok az Árpád-kori Magyarországon. Acta Universitatis Szegediensis de Attila József nominatae. Acta Historica 67 (1980) 57-65. vagy Uő: Tanulmányok az Árpád-korról. Nemzet és emlékezet. Bp., 1983. 191-207.

http://digit.bibl.u-szeged.hu/00000/00016/00067/historica_067.pdf

-Györffy György: Néppé válás Európában és az Északi-Kárpátokban. Kortárs 26 (1982) 296-302.

https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Kortars_1982_1/?pg=309&layout=s&query=n%C3%A9pp%C3%A9v%C3%A1l%C3%A1s

-Rókey Péter: A szerbek betelepülése Magyarországra a XV. században. In: A szerbek Magyarországon. Szerk. Zombori István. Szeged, 1991. 51-63.

https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/szerbek/a_szerbek_magyarorszagon/pages/magyar/005_szerbek_betelepulese.htm

vagy:

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_CSON_Sk_0000_6_1991_A_szerbek_magyarorszagon/?pg=0&layout=s

- Szarka László: A szlovákok története. Bp., 1993. 7-50.
- Szakály Ferenc: Szerbek Magyarországon – szerbek a magyar történelemben. In: A szerbek Magyarországon. 11-50. (kapcsolódó részek)
https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/magyarorszagi_nemzetisegek/szerbek/a_szerbek_magyarorszagon/pages/magyar/003_szerbek.htm
- vagy
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_CSON_Sk_0000_6_1991_A_szerbek_magyarorszagon/?pg=0&layout=s
- H. Tóth Imre: Magyarok és szlávok a 9-11. században. In: Árpád előtt és után 75-84.
- Font Márta: Magyarok és szlávok az Árpád-kor végéig. In: Árpád előtt és után 157-167.
- H. Tóth Imre – Takács Miklós: szlávok; Kristó Gyula – Tóth István: szlovákok. In: KMTL 646-649., 652-653.
- (A szlovák nemzet kialakulására tájékoztató jelleggel:
<http://www.oslovma.hu/XXX/SzlNepis.pdf>
http://tortenelem.uni-eger.hu/public/uploads/a2005_5542284317ff0.pdf)

9. A német betelepülés és a magyarországi németség a középkorban

- Blazovich László: Az Andreanum és az erdélyi szászok az etnikai autonómiák rendszerében a középkori Magyarországon. Erdélyi Múzeum 67 (2005) 3-4. sz. 5-17.
http://erdelyimuzeumfolyoirat.adatbank.transindex.ro/pdf/EM-2005-3-4_002.pdf
- Fekete Nagy Antal: A Szepesség területi és társadalmi kialakulása. Bp., 1934.
<https://mek.oszk.hu/05700/05704/>
- Kristó Gyula: Erdély 157-172.
- Kulcsár Péter: A németség a középkori Magyarországon. Publicationes Universitatis Miskolciensis. Sectio Philosophicatum. 11 fasc. 1 (2006) 75–111.
https://epa.oszk.hu/02100/02137/00008/pdf/EPA02137_ISSN_1219-543X_tomus_11_fas_1_2006_075-111.pdf
- Fügedi Erik: A befogadó: a középkori magyar királyság. Történelmi Szemle 22 (1979) 354–376. https://tti.btk.mta.hu/images/kiadvanyok/folyoiratok/tsz/tsz1979_2/fugedi.pdf
- Kordé Zoltán: Andreanum; Uő: flamandok; Kubinyi András: németek; Mollay Károly: német-magyar kapcsolatok; Benkő Elek: erdélyi szászok; Kordé Zoltán: szepességi szászok. In: KMTL 45., 220., 485., 486-487., 618-619.

10. Latin betelepülők a középkori Magyarországon

- Bárczi Géza: A középkori vallon-magyar érintkezésekhez. Századok 71 (1937) 399–416. http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/arcanum/Szazadok_1937/adatok.html
- Györffy György: A székesfehérvári latinok betelepülésének kérdése. In: Székesfehérvár évszázadai 2. Középkor. Szerk. Kralovánszky Alán. István Király Múzeum közleményei. 14. Székesfehérvár, 1972. 37-44.
- Székely György: A székesfehérvári vallonok és latinok a középkori Magyarországon. In: Székesfehérvár évszázadai 45-72.
- Szabics Imre: vallonok. In: KMTL 709-710.
- Tóth Péter: A vallonok legkorábbi betelepülése Magyarországra. Hermann Ottó Múzeum évkönyve 46 (2007) 543–548.
https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Hom_Evkonyv_46/?pg=544&layout=s

- Tóth Péter: Vallon főpapok a magyar egyház újjászervezésében a pogánylázadás után. In: Tanulmányok a 950 éves tihanyi alapítólevél tiszteletére. Tihany, 2007. 31–36. <http://publikacio.uni-miskolc.hu/data/ME-PUB-40812/tihany.pdf>
- Veres László: Vallon telepek és telepések Észak-Magyarországon a XV–XVI. században. Levéltári évkönyv 12-13 (2005) 21–25 (hibás címmel!) https://library.hungaricana.hu/hu/view/BAZM_Le_12-13_2005/?pg=22&layout=s
- Veres László: A vallon szőlészet és borászat emlékei Észak-Magyarországon. Honismeret 32 (2004) 4. sz. 57–59. http://epa.oszk.hu/03000/03018/00181/pdf/EPA03018_honismeret_2004_04_057-066.pdf
- Csoma Zsigmond: A középkori francia-vallon hatás a magyarországi szőlő-borkultúrára. A Hermann Ottó Múzeum évkönyve 46 (2007) 578–586. https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_BAZE_Hom_Evkonyv_46/?pg=579&layout=s
- Pósán László: Németalföldi telepések az Árpád-kori Magyarországon. In: Németalföld emlékei Magyarországon – magyar–holland kapcsolatok. Szerk. Bárány Attila - Fazakas Gergely Tamás - Pusztai Gábor - Takács Miklós. (Loci Memoriae Hungaricae, 5) Debrecen, 2017. 13–20. https://www.academia.edu/33973803/N%C3%A9metalf%C3%B6ldi_telepek_az_%C3%81rp%C3%A1d-kori_Magyarorsz%C3%A1gon_In_N%C3%A9metalf%C3%B6ld_eml%C3%A9kei_Magyarorsz%C3%A1gon_magyar_holland_kapcsolatok._Szerk._B%C3%A1r%C3%A1ny_Attila_-_Fazakas_Gergely_Tam%C3%A1s_-_Pusztai_G%C3%A1bor_-_Tak%C3%A1cs_Mikl%C3%B3s._Loci_Memoriae_Hungaricae_5_Debrecen_2017._13_20._P%C3%B3s%C3%A1n_L%C3%A1szl%C3%B3

11. A román betelepedés

- Kristó Gyula: Az 1332-1337. évi pápai tizedjegyzék és az erdélyi románság létszáma. Acta Universitatis Szegediensis de József Attila nominatae. Acta Historica 83 (1986) 41-51. http://acta.bibl.u-szeged.hu/2731/1/historica_083_041-051.pdf
- Vékony Gábor: Dákok – rómaiak – románok. In: Árpád előtt és után 63-73.
- Miskolczi Ambrus: A román nép születése – avagy egy rejtély filológiája. Aetas 33 (2018) 4. sz. 134–166. http://epa.oszk.hu/00800/00861/00083/pdf/EPA00861_aetas_2018_04_134-166.pdf
- Frivaldszky János: Néhány adat a románság magyarországi történetéhez. Századok 139 (2005). 449–457. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/Szazadok_2005/?pg=458&layout=s
- Kristó Gyula: Erdély 190-202.
- Erdély története három kötetben. I–III. Főszerk. Köpeczi Béla. Bp., 1986. (Az első kötet vonatkozó részei) <https://mek.oszk.hu/02100/02109/html/1.html>
- A román őstörténethez jobb híján használható még: Alain Du Nay: Románok és magyarok a történelem sodrában. Buffalo – Toronto 2008. 4–22. <http://magyarcorvinuslibrary.com/roman/0312boia.pdf>
- Csánki Dezső: Máramaros megye és az oláhság a 15. században. Századok 23 (1889) pótfüzet 27–46. http://real-j.mtak.hu/13646/1/Szazadok_1889.pdf
- Petrovay György: A máramarosi oláhok, betelepedésük, vajdáik és kenézeik. Századok 45 (1911) 607–626. http://real-j.mtak.hu/13668/1/Szazadok_1911.pdf